

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка

кафедра педагогіки та спеціальної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Центральноукраїнського державного
університету
імені Володимира Винниченка

професор Євген СОБОЛЬ

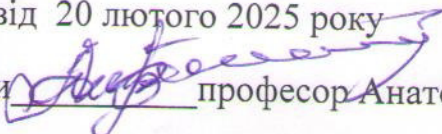
ПРОГРАМА
кваліфікаційного екзамену

з олігофренопедагогіки, спеціальної психології, спеціальних методик навчання
дітей з особливими освітніми потребами

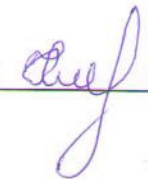
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Програму кваліфікаційного екзамену
розглянуто та ухвалено
на засіданні кафедри
педагогіки та спеціальної освіти

Протокол № 11 від 20 лютого 2025 року

Завідувач кафедри професор Анатолій РАЦУЛ
на засіданні кафедри
дошкільної та початкової освіти

Протокол № 9 від 8 травня 2025 року

Завідувачка кафедри професорка Наталка КОТЕЛЯНЕЦЬ

КРОПИВНИЦЬКИЙ – 2025

Пояснювальна записка

Програма атестації з фахових освітніх компонент першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 016 Спеціальна освіта складена на основі освітньо-професійної програми Спеціальна освіта (Олігофренопедагогіка і логопедія) і включає в себе навчальні дисципліни спеціального методичного та корекційного психолого-педагогічного спрямування, а саме: «Корекційну психопедагогіку», «Спеціальну психологію», спеціальні методики викладання шкільних дисциплін (в спеціальних школах для дітей із порушенням інтелектуального розвитку).

Атестація здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти здійснюється у формі атестаційного іспиту. До складання атестації допускаються здобувачі, які виконали усі вимоги навчального плану за всіма етапами освітнього процесу: теоретичного (лекційного), практичного (практичні роботи) та проходження усіх видів практик.

Атестаційний іспит включає такі три модулі:

I модуль. Теорія корекційного навчання та виховання.

II модуль. Спеціальна психологія.

III модуль. Спецметодика викладання шкільних дисциплін

Мета атестаційного іспиту - перевірка досягнень здобувачами результатів навчання, визначених на основі освітньо-професійної програми Спеціальна освіта (Олігофренопедагогіка і логопедія).

Атестаційний іспит спрямований на підготовку спеціального педагога, які здатні розв'язувати складні задачі і практичні проблеми спеціальної освіти з метою корекції і компенсації порушення розвитку та соціалізації осіб із порушенням інтелектуального розвитку різних вікових груп. Відповіді здобувачів мають бути ґрунтовні, усвідомлені, системні.

РН 1. Знає сучасні теоретичні основи предметної спеціалізації, здатний застосовувати елементи теоретичного та експериментального дослідження в професійній діяльності.

РН 2. Володіє знаннями в галузі спеціальної освіти при вирішенні освітніх та науково-методичних завдань з врахуванням вікових та індивідуально-типологічних відмінностей учнів, соціально-психологічних особливостей учнівських груп та конкретних психолого-педагогічних ситуацій.

РН 3. Знає сучасні методи діагностики психічного і фізичного розвитку дитини дошкільного і шкільного віку.

РН 4. Здатний планувати корекційно-педагогічний процес у загальноосвітніх закладах, забезпечувати його реалізацію та оцінку отриманих результатів.

РН 5. Здатний до застосування в освітньому процесі сучасних корекційно-педагогічних технологій.

РН 6. Володіє знаннями сучасної методики і освітніх технологій для забезпечення якості оволодіння навчальними досягненнями.

РН 7. Здатний до рефлексії, має навички оцінювання непередбачуваних проблем у професійній діяльності і обдуманого вибору шляхів їх вирішення.

РН 8. Здатний організовувати і проводити психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку.

РН 9. Здатний вирішувати питання, пов'язані з комплектуванням та організацією діяльності спеціальних освітніх закладів, здійснювати спостереження за дітьми з порушеннями мовлення, інтелекту, зору, слуху, опорно-рухових функцій і проводити з ними навчальну, корекційно-педагогічну роботу на основі диференційованого та індивідуального підходів.

РН 10. Здатний здійснювати спостереження за дітьми з порушеннями психофізичного розвитку, планувати та проводити з ними корекційно-розвивальну роботу на основі диференційованого та індивідуального підходу.

РН 11. Здатний сприяти соціальній адаптації дітей з порушеннями психофізичного розвитку; готувати їх до суспільної та виробничої діяльності.

РН 12. Здатний організовувати колектив дітей з порушеннями психофізичного розвитку та інтегрованого колективу.

РН 13. Здатний здійснювати педагогічний супровід дітей з особливостями психофізичного розвитку в ролі асистента вчителя інклюзивного класу.

РН 14. Здатний використовувати різноманітні методи та форми виховної роботи, прогресивні прийоми керівництва навчальною, трудовою та суспільною діяльністю учнів.

РН 15. Здатний використовувати сучасні технічні засоби навчання і виховання дітей з порушеннями психофізичного розвитку відповідно до нозології, спеціальну апаратуру, комп'ютерні програми та ін.

РН 16. Здатний співпрацювати з батьками дітей, особами, які їх замінюють, спеціалістами інших галузей (медиками, психологами, вчителями, вихователями).

РН 17. Здатний систематично підвищувати свою професійну компетентність.

РН 18. Здатний застосовувати найновіші досягнення в спеціальній освіті, здійснювати науково-дослідницьку та методичну діяльність.

РН 19. Здатний застосовувати методи діагностування досягнень учнів, здійснювати педагогічний супровід процесів соціалізації та професійного самовизначення учнів, підготовки їх до свідомого вибору життєвого шляху.

РН 20. Здатний забезпечувати охорону життя і здоров'я учнів у корекційному освітньому процесі та позаурочній діяльності.

РН 21. Дотримується у своїй діяльності сучасних принципів толерантності, діалогу і співробітництва.

РН 22. Володіти культурою спілкування, його формами, способами, вербальними і невербальними засобами.

РН 23. Здатний аналізувати соціально та особистісно значущі світоглядні проблеми, приймати рішення на основі сформованих ціннісних орієнтирів.

РН 24. Здатний створювати рівноправний і справедливий клімат у корекційно-педагогічному та інклюзивному середовищі.

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у галузі спеціальної та інклюзивної освіти або у процесі професійної діяльності (корекційної освітньої, навчально-реабілітаційної), що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності

- ЗК 1.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 2.** Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
- ЗК 3.** Знання та розуміння предметної області та розуміння професії.
- ЗК 4.** Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК 5.** Здатність спілкуватися іноземною мовою.
- ЗК 6.** Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК 7.** Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 8.** Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК 9.** Здатність працювати в команді.
- ЗК 10.** Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- ЗК 11.** Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків
- ЗК 12.** Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Фахові компетентності

- ФК 1.** Здатність до застосування знань провідних гуманістичних теорій, концепцій, вчень щодо виховання і навчання осіб з порушеннями психофізичного розвитку.
- ФК 2.** Здатність відстоювати власні корекційно-педагогічні, навчально реабілітаційні переконання, дотримуватись їх у житті та професійній діяльності.
- ФК 3.** Здатність до застосування психолого-педагогічних, корекційно-методичних та фахових знань.
- ФК 4.** Вміння відбирати і систематизувати діагностичний, корекційно-педагогічний матеріал з урахуванням вікових, індивідуальних особливостей осіб з порушеннями психофізичного розвитку.
- ФК 5.** Здатність застосовувати відповідні методи, прийоми, форми, засоби реабілітації і корекційної освіти.
- ФК 6.** Здатність здійснювати освітньо-корекційний процес з урахуванням психофізичних, вікових особливостей та індивідуальних освітніх потреб осіб з порушеннями психофізичного розвитку в спеціальних та інклюзивних дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах, реабілітаційних установах.
- ФК 7.** Здатність до застосування знань про основні принципи, правила, прийоми і форми педагогічної комунікації, до здійснення продуктивної професійно-корекційної і навчально-реабілітаційної взаємодії, суб'єкт-суб'єктної комунікації.
- ФК 8.** Вміння використовувати різноманітні інформаційні джерела та способи отримання інформації у професійних цілях.
- ФК 9.** Здатність застосовувати основні технологічні підходи до планування власної професійно-корекційної діяльності відповідно до порушень психофізичного розвитку та з урахуванням індивідуальних та вікових особливостей осіб з порушеннями психофізичного розвитку.
- ФК 10.** Вміння раціонально організовувати власну корекційно-педагогічну діяльність, самостійно контролювати її результативність, удосконалювати систему самоорганізації на основі сучасних корекційно-педагогічних технологій.
- ФК 11.** Здатність до застосування сучасних знань про особливості розвитку дітей з порушеннями психофізичного розвитку як суб'єктів навчального, корекційно-освітнього і навчально-реабілітаційного процесів на основі знань та умінь про їхні вікові, індивідуальні особливості та соціальні чинники розвитку і дизонтогенезу.

ФК 12. Здатність до застосування знань про психологічні механізми навчання та виховання дитини для забезпечення спрямованої соціалізації та інтеграції особистості з порушеннями психофізичного розвитку.

ФК 13. Здатність до застосування професійних медико-біологічних знань і практичних умінь і навичок, які є теоретичними основами побудови змісту корекційного, навчально-реабілітаційного процесу.

ФК 14. Здатність оцінити структуру дефекту при порушеннях мовлення, інтелекту, потенційні можливості розвитку різних сторін особистості дітей і підлітків з порушеннями психофізичного розвитку.

ФК 15. Здатність оцінити клініко-фізіологічні особливості і закономірності фізичного і психічного розвитку дітей з порушеннями психофізичного розвитку.

ФК 16. Здатність виконувати корекційну освітню роботу з профілактики, подолання вад психофізичного розвитку дітей з інтелектуальними, мовленнєвими порушеннями у освітньому, реабілітаційному процесі незалежно від типу закладу і форми організації освітньої діяльності.

ФК 17. Володіння засобами та методами корекції пізнавальних психічних процесів, мовлення, сенсорних порушень, порушень опорно-рухових функцій, емоційно-вольової сфери в процесі виховання дітей.

ФК 18. Здатність організовувати інклюзивний дитячий колектив, створювати в ньому умови для особистісного розвитку вихованців та їхньої суспільної інтеграції.

Атестаційний іспит передбачає усну відповідь здобувача, що охоплює сутність основних проблем, змісту, методів, форм здійснення корекційно-педагогічної діяльності у спеціальних закладах дошкільної та загальної середньої освіти на посадах вчителя-дефектолога, вихователя дітей з порушенням психофізичного розвитку, асистента вчителя закладу загальної середньої освіти. Відповіді здобувача на питання мають бути лаконічними, аргументованими, системними, чітко віддзеркалювати міжпредметні зв'язки в змісті запитання, мати практичний вихід на професійну діяльність.

Відповіді здобувачів повинні свідчити про:

- осмислення всієї багатозначності педагогічного процесу;
- їх компетентність у важливих питаннях корекційної психопедагогіки, психології осіб із порушенням інтелекту;
- усвідомлення актуальних задач перед сучасною освітою в спеціальних закладах дошкільної та загальної середньої освіти;
- їх готовності до здійснення класичної та інноваційної освітньої діяльності на посадах вчителя-дефектолога, вчителя-логопеда, вихователя дітей з порушенням психофізичного розвитку, асистента вчителя закладу загальної середньої освіти.

ПЕРЕЛІК ДИСЦИПЛІН ДО АТЕСТАЦІЙНОГО ІСПИТУ ЗА ФАХОМ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

І МОДУЛЬ. ТЕОРІЯ КОРЕКЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

Олігофренопедагогіка

Зазначений блок дисциплін обґрунтовує необхідність застосування особливих (корекційних, компенсаторних, реабілітаційних, абілітаційних) підходів щодо навчання та виховання осіб із порушенням когнітивного розвитку, озброює здобувача необхідним дидактичним та методичним інструментарієм для досягнення цілей спеціальної освіти.

Зокрема, корекційна педагогіка обґрунтовує специфіку змісту спеціальної освіти, особливості застосування принципів, методів та організаційних форм навчання й виховання. Психологія дітей з порушенням інтелектуального розвитку розкриває психологічні особливості осіб з порушенням інтелекту, визначає психолого-педагогічні умови корекційного впливу на порушений розвиток дитини з метою його поліпшення, максимально можливого виправлення типових недоліків у дошкільному та шкільному віці.

Мета курсу: розкриття перед здобувачами особливої ролі теоретичних знань для успішної професійної підготовки; озброєння системою загальних і фахових компетентностей, як основи подальшої педагогічної майстерності; підготовка фахівця, який здатний розв'язувати складні задачі і практичні проблеми спеціальної освіти - корекція і компенсація порушень психічного розвитку, прооцесу соціалізації осіб із порушенням інтелекту різних вікових груп.

Завдання курсу: *методичні:* сприяти міцному усвідомленому засвоєнню студентами змісту, організаційних форм і методів навчання й виховання дітей з порушенням інтелекту в спеціальних закладах дошкільної та загальної середньої освіти з метою їх навчання, виховання, розвитку та успішної соціальної адаптації; *виховні:* виховувати у студентів соціальну активність, здатність керуватися в практичній діяльності принципами загальнолюдської моралі, сумлінного ставлення до професії, прагнення до творчості; *розвивальні:* розвивати вміння планувати, організовувати і реалізовувати пізнавальні, розвиваючі і виховні аспекти педагогічного процесу в закладах освіти, забезпечувати диференційований підхід до вихованців, враховувати їхні індивідуальні особливості.

Зміст програми:

Загальні питання теорії корекційної психопедагогіки.

Корекційна психопедагогіка (олігофренопедагогіка) як наука про виховання, навчання та шляхи корекції аномального розвитку дітей з порушеннями інтелекту. Предмет та завдання корекційної психопедагогіки в системі педагогічних наук. Зв'язок корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки) з медичними науками, загальними та спеціальними психолого-педагогічними дисциплінами, спеціальними методиками. Етапи розвитку та методи корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки).

Спеціальна школа для дітей порушенням інтелектуального розвитку (заклад загальної середньої освіти). Типове положення про спеціальну загальноосвітню школу – інтернат (школу, клас) України для дітей з порушеннями фізичного або розумового розвитку.

Принципи відбору дітей у спеціальні освітні заклади, методи відбору. Склад та зміст роботи інклюзивно-ресурсних центрів. Корекція розвитку дитини з інтелектуальними порушеннями як основне специфічне завдання навчально-виховного процесу спеціальної загальноосвітньої школи. Сутність корекційно-виховної роботи. Опора на позитивні можливості учнів у навчально-виховному процесі. Основні напрямки корекційної роботи у спеціальній загальноосвітній школі. Засоби корекції.

Роль дошкільного виховання в корекції недоліків психофізичного розвитку та формування особистості дитини з інтелектуальними порушеннями. Завдання спеціальних дошкільних закладів. Зміст освітньо-виховної та корекційної роботи в спеціальному закладі дошкільної освіти. Специфіка професійної діяльності дефектолога та вихователя.

Провідна роль вчителя-дефектолога у навчанні та вихованні дітей з інтелектуальними порушеннями. Професійно-педагогічні та особистісні якості олігофренопедагога. Професійні знання та вміння. Протипоказання професії дефектолога.

Основи дидактики корекційної психопедагогіки (теорія навчання).

Основні вимоги до змісту освіти в спеціальній загальноосвітній школі (корекційна спрямованість, концентричність розташування матеріалу, реалізація міжпредметних зв'язків, диференціація, науковість, доступність). Характеристика змісту освіти в спеціальній загальноосвітній школі, її освітньо-виховне та корекційне значення. Характеристика основних документів, у яких відображений зміст освіти, принципи побудови навчального плану та навчальних програм.

Шкільні підручники, основні вимоги до них. Характеристика принципів спеціальної дидактики (виховуючий характер навчання, принципи науковості, доступності знань, систематичності та послідовності в навчанні, міцності, наочності знань, свідомості та активності навчання, індивідуальний та диференційований підхід до розумово відсталих учнів, корекційна спрямованість навчання, керівна роль вчителя у навчанні). Корекційно-розвиваюча та практична спрямованість принципів навчання в спеціальній загальноосвітній школі.

Поняття про методи та засоби навчання. Сучасні класифікації методів навчання у спеціальній загальноосвітній школі: за джерелом знань, дидактичною метою, характером пізнавальної діяльності учнів; методи організації, здійснення та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності. Критерії відбору методів навчання. Характеристика особливостей реалізації в спеціальній загальноосвітній школі методів організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності. Рациональне поєднання методів навчання. Елементи програмованого та проблемного навчання в спеціальній загальноосвітній школі. Використання комп'ютерних технологій.

Урок як основна форма організації шкільного навчання. Сучасні психолого-педагогічні вимоги до уроку. Особливості уроку в спеціальній загальноосвітній

школі. Типи та структура уроків. Підготовка вчителя до уроку. Зміст та методи аналізу уроку відповідно до корекційної спрямованості. Екскурсія як форма навчальної роботи в спеціальній загальноосвітній школі. Підготовка до екскурсії, вимоги до її проведення. Функції перевірки та оцінки знань, умінь і навичок учнів спеціальної загальноосвітньої школи. Види перевірки знань, їх особливості. Стимулююча та корекційна роль оцінки в спеціальній загальноосвітній школі. Критерії оцінювання знань, умінь, навичок. Специфіка контролю знань, умінь та навичок в спеціальній загальноосвітній школі, вимоги до його організації. Умови ефективності контролю за навчально-пізнавальною діяльністю учнів із порушенням інтелектом.

Теоретико-методичні основи виховання дітей із порушенням інтелектуального розвитку (теорія виховання).

Сучасні проблеми виховання школярів з інтелектуальними порушеннями. Завдання та зміст виховання в спеціальній загальноосвітній школі. Особливості виховного процесу. Принципи виховання і спрямованість їх на засвоєння учнями загальнолюдських цінностей, зв'язок виховання з життям; єдність свідомості і поведінки; виховання засобами праці і колективу. Основні методи виховання учнів спеціальної загальноосвітньої школи, особливості їх реалізації. Характеристика методів формування моральної свідомості, поведінки аномальної дитини; методів стимулювання дітей з інтелектуальними порушеннями. Корекційна спрямованість методів самовиховання. Диференціація методів виховання та засобів корекційно-виховної роботи в залежності від індивідуальних особливостей розвитку дітей з порушенням інтелекту, соціальних умов виховання.

Значення колективу у вихованні учнів спеціальної загальноосвітньої школи. Корекційний вплив колективу на особистість школяра з інтелектуальними порушеннями. Особливості формування дитячого колективу у спеціальній загальноосвітній школі. Стадії розвитку колективу. Вивчення класного колективу. Шляхи формування колективу школярів з інтелектуальними порушеннями. Індивідуальний та диференційований підхід до учнів залежно від психофізичних особливостей, структури дефекту та стадії розвитку колективу. Педагогічне керівництво колективом. Учніське самоуправління в спеціальній загальноосвітній школі.

Актуальність, завдання та сутність морального виховання учнів спеціальної загальноосвітньої школи в сучасних умовах. Особливості формування моральних уявлень і понять у дітей з інтелектуальними порушеннями. Шляхи морального виховання в навчальній, позакласній та позашкільній роботі. Форми та методи морального виховання учнів спеціальної школи.

Значення трудового виховання в корекції психофізичних недоліків учнів з інтелектуальними порушеннями. Завдання та зміст трудового виховання у спеціальній загальноосвітній школі.

Сутність та завдання естетичного виховання в спеціальній школі, його роль в реалізації корекційних завдань школи. Зміст, форми і методи естетичного виховання в навчальному процесі і позакласній роботі. Педагогічне керівництво естетичним вихованням.

Актуальність та значення екологічного виховання учнів спеціальної школи. Завдання екологічного виховання. Форми та методи екологічного виховання школярів з інтелектуальними порушеннями у процесі навчання та позакласної роботи.

Роль позакласної роботи в корекції недоліків психофізичного розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями, формування їх особистості. Завдання та особливості позакласної роботи в школах-інтернатах і групах подовженого дня. Форми та зміст навчальної, корекційної, виховної позакласної роботи. Впровадження засобів народознавства у позакласну роботу спеціальної школи. Особливості гурткової роботи. Особливості та зміст виховання дитини з інтелектуальними порушеннями в сім'ї. Форми та методи роботи спеціальної загальноосвітньої школи з сім'ями школярів.

Основна література:

1. Бондар В.І. Проблеми корекційного навчання у спеціальній педагогіці. Київ, 2005. 174 с.
2. Завітренко Д.Ж., Рацул А.Б. Корекційна психопедагогіка. Харків: ФОП «Піскова М.А.», 2023. 86 с.
2. Миронова С.П. Олігофренопедагогіка : компактний навчальний курс: навч. пос. для ВНЗ. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний університет, 2008. 204 с.
3. Основи спеціальної дидактики / Під ред.. І. Г. Єременко. Київ: Рад. Школа , 1986. 268с.
4. Основы коррекционной педагогики / Под ред. В. А. Липы. Донецк: Лебідь, 2002. 327 с.
5. Островська К.О., Качмарик Х.В., Дробіт Л.Р. Основи діагностики дітей з розладами аутистичного спектра. Навчальний посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. 2017. 124 с.
6. Синьов В.М. Основи дефектології: навч. посібник Київ: Вища школа, 1994. 143 с.
7. Синьов В.М., Кобернік Г.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка. Київ: Видавництво НПУ , 2012. 143 с.
8. Шевцов А.Г. Освітні основи реабілітології. Монографія. Київ: МП Леся, 2009. 484 с.
9. Шульженко Д.І. Корекційний розвиток аутичної дитини:[книга для батьків та педагогів]. Київ: Д.М. Кайдун, 2011. 344 с.

Додаткова література:

1. Мартинчук О.В., Маруненко І.М. Луцько К.В. та ін. Спеціальна педагогіка : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Київ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2017. 364 с.
2. Пометун О., Пирожено Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Київ: АСК, 2004
3. Рацул А.Б., Шишова І.О., Рацул О.А. Корекційна педагогіка. Навч. посібник. Кіровоград: «Код», 2012. 356 с.

II МОДУЛЬ. СПЕЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

Вивчення дисципліни «Спеціальна психологія» передбачає надання теоретичних та практичних знань із предмету, що забезпечує професійну підготовку вчителів-дефектологів та базового запасу знань із дисципліни, які необхідні майбутнім фахівцям зі спеціальної освіти.

Мета навчальної дисципліни – опанування студентами системою знань із основ спеціальної психології для забезпечення їхньої підготовки до практичної діяльності та удосконалення знань і умінь щодо здійснення корекційної функції професійної діяльності спеціального (корекційного) педагога (вчителя-дефектолога).

Завдання вивчення дисципліни:

- вивчення закономірностей психічного розвитку особи з особливостями у психофізичному розвитку, як необхідної умови корекційно спрямованої навчальної та виховної роботи;
- ознайомлення студентів із категоріальним апаратом, теоретичними основами, предметом, завданнями, методами спеціальної психології та специфіки їх використання щодо вивчення осіб із психофізичними порушеннями, класифікацією порушень психофізичного розвитку;
- опанування методами дослідження психологічних особливостей осіб з різними психофізичними порушеннями (інтелектуального розвитку, мовленнєвого розвитку, опорно-рухового апарату, слуху, зору, роботи внутрішніх органів).
- вивчення психологічних характеристик психічного розвитку, пізнавальної діяльності, особистості осіб із порушеннями розумового розвитку, методи їх корекції, основи психологічної реабілітації та абілітації осіб із різними психофізичними порушеннями.

Зміст програми

Загальні основи спеціальної психології.

Предмет і завдання спеціальної психології. Міждисциплінарні зв'язки спеціальної психології. Методи та принципи дослідження у спеціальній психології. Поняття "дитина з порушеннями психофізичного розвитку". Класифікація порушень психофізичного розвитку. Складові спеціальної психології. Дефект розвитку та його структура. Структура дефекту при різних дизонтогеніях. Загальні та специфічні закономірності розвитку особи з психофізичними порушеннями. Специфічні закономірності розвитку при різних дизонтогеніях. Чинники психічного розвитку дитини та параметри дизонтогенезу. Основні категорії спеціальної психології: корекція, компенсація, копінг-стратегії, гіперкомпенсація, психологічний захист, декомпенсація і псевдокомпенсація, реабілітація, абілітація, соціалізація, адаптація.

Психічний розвиток особистості при різних дизонтогеніях.

Дизонтогенез інтелектуального розвитку. Олігофренія та деменція: спільні риси та відмінності. Відмінність олігофренії від затримки психічного розвитку та алалії. Основні прояви затримки психічного розвитку.

Особливості психофізичного розвитку при розладах аутистичного спектру (РАС). Ознаки РАС, ранні прояви. Особливості психічного розвитку дітей з аутизмом впродовж перших трьох років життя. Особливості психічного розвитку дітей з аутизмом впродовж дошкільного дитинства. Особливості сенсорного сприйняття при РАС. Типові страхи у дітей з аутизмом. Психологічна підтримка сім'ї з дитиною з РАС. Підготовка дитини з РАС до навчання: психологічний аспект. Корекція та психотерапія при РАС. Альтернативна комунікація. Синдром Аспергера та синдром Ретта.

Психофізичний розвиток при розладі дефіциту уваги з гіперактивністю (РДУГ). Супровід дітей із РДУГ, мультидисциплінарний підхід. Особливості психофізичного розвитку при синдромі Дауна. Психокорекційна робота з дітьми з синдромом Дауна.

Особливості та причини дизгармонійного розвитку дитини. Акцентуованість характеру підлітка. Обдарована дитина: психологічні проблеми розвитку. Обдаровані діти з аутистичними рисами особистості.

Психічний розвиток при сенсорних порушеннях. Сутність сурдопсихології, предмет та задачі. Чинники порушень слуху. Класифікація порушень слуху: глухі, пізньооглухлі, туговухі. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з порушеннями слуху.

Тифлопсихологія – предмет та задачі. Чинники порушення зору. Класифікація порушень зору: незрячі, слабозорі. Загальна характеристика особливостей психічного розвитку дітей з порушеннями зору.

Психічний розвиток при порушеннях опорно-рухового апарату. Порушення опорно-рухової сфери – дитячий церебральний параліч (ДЦП). Чинники виникнення ДЦП. Форми ДЦП: спастична деплегія, геміпаретична, гіперкінетична, подвійна гіплегія, атонічно-астатична. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з ДЦП.

Література Базова:

1. Бочелюк В.Й., Турубарова А.В. Психологія людини з обмеженими можливостями. навч. посіб. К.: центр учбової літератури, 2023.
2. Кобильченко В., Омельченко І. Спеціальна психологія: підручник. К.: Академія, 2020.
3. Колупаєва А.В., Діти з особливими потребами та організація їх навчання. [Видання доповнене та перероблене]: наук.-метод. посіб. / А.А. Колупаєва, Л.О. Савчук., К.: Видавнича група: «АТОПОЛ», 2011.

4. Пахомова Н. Г., Кононова М.М. Спеціальна психологія. Полтава: АСМІ, 2015.
5. Синьов В. М. Психологія розумово відсталої дитини: підручник. К.: Знання, 2008.
6. Синьова Є.П. Тифлопсихологія. психологічні особливості людей з глибокими порушеннями зору: підручник. К.: Знання, 2008.
7. Скрипник Т.В. Феноменологія аутизму: монографія. К.: Фенікс, 2010.
8. Спеціальна психологія. У питаннях і відповідях: навчальний посібник / укл. О. В. Чепка. Умань: ВПЦ «Візаві», 2016.
9. Спеціальна психологія: тексти. – Ч. 2. / За ред. М. П. Матвєєвої, С. П. Миронової. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний ун-т, 2001. 142 с.

Додаткова:

1. Бондар В. І. Актуальні проблеми розвитку освіти дітей з обмеженнями життєдіяльності: шляхи від інституалізації до інтеграції / В. І. Бондар, В. М. Синьов // Зб. наук. пр. Кам'янець-Подільського ун-ту ім. І. Огієнка. Вип. 12. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2009.
2. Вдовенко В.В., Чистовська Ю.Ю., Джигун Л.М., Гребенюк О.В. Психічний розвиток та його особливості у дітей з інтелектуальними порушеннями // Перспективи та інновації науки. Серія: Психологія. Вип.№ 1(47), 2025. С. 1854 – 1869. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-1\(47\)](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-1(47))
3. Вдовенко В.В., Марциняк-Дорош О., Гаркавенко Н. Соціально-психологічні проблеми гіперактивної поведінки дітей дошкільного віку // Наукові перспективи. Серія: Психологія. №9. 2024. С.1088-1098. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-9\(37\)-1088-1098](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-9(37)-1088-1098)
4. Вдовенко В.В., Мацкевіч Ю.Р., Ніколаєнко Я.М. Сучасні технології інклюзивного навчання в ЗЗСО України // Вісник науки та освіти. – № 8(14). – 2023. – С.461-470. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-8\(14\)-461-470](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-8(14)-461-470)
5. Вдовенко В.В., Мойсеєнко І.М., Марціновська І.П. Особливості навчання дітей з аутизмом: педагогічний вимір // Вісник науки та освіти. – № 11(17). – 2023. – С.557-570. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-11\(17\)-557-570](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-11(17)-557-570)
6. Вдовенко В.В., Кашуба Л.В. Методичні основи навчання елементам комп'ютерної графіки молодших школярів із легким порушенням інтелектуального розвитку // Наукові записки. Вип.190, Кропивницький: КОД, 2020. С.85 – 90. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2020-1-190-85-90>
7. Островська К. О. Засади комплексної психолого-педагогічної допомоги дітям з аутизмом: монографія. Львів: Друкарня "Справи Кольпінга в Україні", 2019.
8. Островська К.О. Особливості соціальної компетентності у дітей з різним рівнем аутизму // Практична психологія і соціальна робота. К, 2013
9. Спеціальна психологія: тексти: ч. 1. / За ред. М. П. Матвєєвої, С. П. Миронової. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний ун-т, 1999.
10. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Загальна редакція Л. Малогулко. Київ, 2018. 208с.
11. Тарасун В. В. Аутологія: теорія і практика: підручник. К.: Вадекс, 2018. 390 с.

12. Viktoriia Vdovenko, Olha Kovalova, Dina Shulzhenko, Nelia Bihun, Tamara Kryvonis, Larysa Absalyamova // Modern Methods of Psychotherapy and Psychocorrection BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience. 2022, September 2022 Volume 13, Issue 3, pages: 152-165 | <https://doi.org/10.18662/brain/13.3/359>
13. Liudmila Kashuba, Viktoriia Vdovenko Peculiarities of Training Future Teachers for the Formation of Socio-Economic Competence of Younger Schoolchildren With Intellectual Disabilities // Promising Scientific Achievements in Science, Education and Production – 2024. *Series of monographs Slovak Publishing House NES Nov? Dubnica s.r.o. Monograph 3.* Nov? Dubnica, Slovensk? Republika. P.6-25 <https://dspace.bdupu.org.ua/handle/123456789/4329>

III МОДУЛЬ . СПЕЦМЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ШКІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

Спеціальні методики викладання шкільних дисциплін (за навчальним планом спеціальної школи для дітей із порушенням інтелектуального розвитку) забезпечують методичну підготовку вчителя-дефектолога до викладання дисциплін у початкових та старших класах спеціальної школи.

Мета: забезпечення фахової підготовки майбутніх вчителів-дефектологів до викладання навчальних дисциплін, визначених навчальним планом спеціальної школи для дітей з порушенням інтелектуального розвитку; проведення позакласної (зокрема, гурткової) роботи, корекційно-розвивальних індивідуальних занять згідно призначення ІРЦ (фахівця інклюзивно-ресурсного центра); вирішення складних задач і практичних проблем спеціальної освіти з метою корекції і компенсації порушень інтелектуального розвитку осіб різних вікових груп; сприяння формуванню у студентів світоглядних позицій щодо власної відповідальності за самовдосконалення; здатності до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Завдання: *методичні:* розкрити теоретичні засади методики викладання української мови, розвитку зв'язного мовлення, каліграфії, математики, географії, історії, соціально-побутового орієнтування, трудового навчання, природознавства; *виховні:* виховання в студентів соціальної активності, намагання керуватися в практичній діяльності принципами загальнолюдської моралі, сумлінного ставлення до професії, прагнення до творчості; *розвивальні:* озброєння студентів варіативними технологіями навчання дітей з порушенням інтелекту; формування в майбутніх фахівців відповідних знань, умінь і навичок викладання дисциплін; формування у студентів вміння планувати, організовувати і реалізовувати пізнавальні, розвиваючі і виховні аспекти педагогічного процесу в спеціальних закладах дошкільної та загальної середньої освіти.

Зміст програм:

Спеціальна методикою викладання математики

Завдання та зміст курсу методики математики в спеціальній школі. Зв'язок методики математики з навчальними дисциплінами олігофренопсихологією, олігофренопедагогікою, математикою як наукою.

Освітні, виховні, корекційно-розвивальні і практичні завдання вивчення математики в спеціальній школі. Структура навчального курсу математики, розміщення навчального матеріалу по концентрам в програмі з математики для спеціальної школи. Зв'язок навчального курсу математики з іншими навчальними предметами в спеціальній школі. Особливості засвоєння математичних знань учнями з порушеннями інтелекту. Об'єм першочергових математичних знань, умінь і навичок учнів, які приходять до першого класу.

Принципи та методи навчання математики в спеціальній школі. Форми організації навчання математики. Види уроків математики залежно від дидактичної мети. Структура уроків (залежно від дидактичної мети.). Диференціація вимог до окремих груп учнів із різним рівнем розвитку пізнавальної діяльності, різними можливостями у засвоєнні матеріалу. Домашня робота, позакласна робота з математики, її особливості. Контроль та облік знань, умінь і навичок учнів з математики.

Зміст та навчання пропедевтичного періоду вивчення математики. Основні методи роботи вчителя в цей період.

Роль і місце геометричного матеріалу в системі навчання учнів спеціальної школи. Взаємозв'язок вивчення геометричного та арифметичного матеріалу. Особливості оволодіння учнями основам геометричних знань. Завдання та зміст вивчення геометричного матеріалу в спеціальній школі. Організація роботи і вивчення геометричного матеріалу в молодших класах спеціальної школи (точки, лінії кута; круга і кола; трикутника; квадрата, прямокутника; геометричних тіл: кулі, паралелепіпеда, куба). Формування знань про властивості геометричних фігур та тіл в учнів старших класів спеціальної школи (кутів; кола, круга; трикутника; квадрата, прямокутника; геометричних тіл).

Завдання вивчення першого концентру. Наочність, що використовується для вивчення чисел у I класі. Утворення чисел першого десятку. Позначення предметної множини цифрою. Послідовність знайомства з написанням цифр. Місце числа в числовому ряду. Рахунок в прямій і зворотній послідовності. Порівняння множин і чисел. Додавання і віднімання в межах 10.

Завдання вивчення другого концентру. Навчання нумерації в межах 20 (усній та письмовій). Додавання і віднімання в межах 20 без переходу та з переходом через розряд.

Завдання вивчення третього концентру. Вивчення нумерації круглими десятками. Нумерація чисел від 21 до 99. Додавання та віднімання в межах 100 (без переходу та з переходом через розряд). Порядок виконання дій (з використанням дужок і без них).

Основна література:

1. Богданович М.В., Козак М.В., Король Я.А. Методика викладання математики в початкових класах. Київ: А.С.К., 1999. 164 с.
2. Басюра В.І. Методичні рекомендації до курсу Методика викладання математики в допоміжній школі. Київ: ІЗМН, 1998. 207 с.
3. Листопад Н.П. Геометрична складова математичної компетентності молодшого школяра: сутнісна характеристика. Початкова школа. 2011. № 8. С. 51-54

4. Спеціальна методика викладання математики в допоміжній школі: Курс лекцій. Ч.2 /Упорядники: О. В. Гаврилов, О. М. Ляшенко, Н. І. Королько. Кам'янець-Подільський: ПП Мошинський В.С., 2006. 210 с.
5. Спеціальна методика викладання математики в допоміжній школі / Упорядники О.В. Гаврилов, О.М. Ляшенко. Хмельницький: ПП Пантюк С.Д., 2003. 203 с.

Додаткова література:

1. Основи спеціальної дидактики /Під ред. І. Г. Єременка. Київ: Рад. школа, 1975. 197 с.
2. Навчально-методичний комплекс з дисципліни «Спеціальні методики: методика навчання математики» / уклад. В. В. Тарасова. Харків : «Смугаста типографія», 2018. 206 с.
3. Методичні рекомендації до розподілу програмного матеріалу з математики для учнів 1-4-х класів допоміжної школи / Укл. К. Г. Забара. Київ: РУМК, 1988. 87 с.

Спеціальна методика української мови

Закономірності навчання учнів із порушенням інтелекту рідної мови. Методи дослідження результатів мовної діяльності дітей з порушенням інтелекту. Своєрідність розвитку усного мовлення у зв'язку з вивченням предметів і явищ навколишньої дійсності. Труднощі у сприйманні і розумінні прочитаних творів і граматичного матеріалу. Реалізація загальнодидактичних і корекційних прийомів навчання. Завдання та зміст навчання школярів української мови. Корекційна спрямованість предмету. Практичне спрямування навчання рідної мови. Етапи навчання української мови в спеціальній школі.

Характеристика сучасних методів навчання грамоти учнів. Основні напрямки і методи роботи в добуковарний період. Прийоми звукового аналізу та синтезу в період навчання грамоти. Формування графічних навчок учнів у букварному періоді. Прийоми вивчення звуків і букв. Засоби збагачення лексичного запасу учнів. Методика навчання граматики і правопису в спеціальній школі. Значення граматичних знань для оволодіння мовленням. Засоби розвитку мислення. Розвиток зв'язного мовлення на різних етапах навчання української мови.

Структура уроку письма, читання, української мови в спеціальній школі. Підбір вправ для опрацювання окремих розділів курсу, текстів для переказів. Аналіз творчих робіт учнів. Робота над художніми творами, діловими паперами і науково-пізнавальними статтями в спеціальній школі. Роль позакласного читання.

Планування навчальної роботи з української мови в спеціальній школі. Застосування принципів і прийомів корекційної роботи на уроках мови в спеціальній школі.

Основна література:

1. Вавіна Л.С. Компенсаторно-розвивальні функції змісту освіти з рідної мови учнів зі складним дефектом: Наук.-метод. посіб. Київ: БФ «Візаві», 2001. 58 с.
2. Вавіна Л.С. Методичні основи навчання читання учнів молодших класів допоміжної школи: Метод. м-ли на допомогу вчителю-дефектологу. Львів: ЛОУНМО, 1998. 43 с.

3. Кравець Н.П. Активізація читацької діяльності підлітків з інтелектуальними порушеннями засобами ілюстративного матеріалу підручників літератури. Дніпро : НОК, 2019. Ч. 4.
4. Марченко І.С. Спеціальна методика початкового навчання української мови. Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Спеціальність: Корекційна освіта (логопедія). 1-видання. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2010. 288 с.
5. Піонтківська Г.С. Психокорекційна педагогіка. Навчальний посібник: Хрестоматія / За ред. В.М. Синьова. В 2-х томах. Том 1. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. 196 с.

Додаткова література:

1. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка. Київ: Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. Ч.1. 238 с.
2. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка. Київ: Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. Ч.2. 225 с.
3. Чередніченко Н.В. Початковий курс навчання української мови молодших школярів із тяжкими порушеннями мовлення. Навчально-методичний посібник (курс лекцій). Київ: Видавничий Дім «Слово», 2014. 208 с.

Ручна праця з методикою

Предмет і завдання трудового навчання. Міжпредметні зв'язки трудового навчання з іншими науками. Процес трудової підготовки та його складові частини. Перспективний педагогічний досвід організації трудової підготовки учнів. Основні вимоги, що ставляться до сучасного вчителя трудового навчання у спеціальній школі. Особливості педагогічної діяльності вчителя трудового навчання у молодших класах.

Особливості процесу трудового навчання. Стимулювання і мотивація трудової діяльності учнів з вадами розвитку. Логічна структура і наступність змісту трудового навчання у молодших класах спеціальної школи. Корекційна спрямованість трудового навчання у спеціальній школі. Дидактичні принципи трудового навчання. Загальнодидактичні принципи трудового навчання. Характеристика принципів. Поняття про методи, прийоми трудового навчання, що використовуються у спеціальній школі. Класифікація методів.

Характеристика методів трудового навчання за джерелами інформації (словесні, наочні і практичні). Характеристика методів трудового навчання за характером пізнавальної діяльності і самостійності учнів. Умови вибору методів трудового навчання у початковій ланці спеціальної школи з урахуванням можливостей учнів.

Форми організації трудового навчання у спеціальній школі. Основні ознаки класно-урочної системи навчання. Характеристика урочних і позаурочних форм трудового навчання у спеціальній школі.

Урок трудового навчання як провідна форма навчальних занять у спеціальній школі. Типи уроків трудового навчання. Структура різних типів уроку. Підготовка вчителя до занять. Планування роботи. Методичні поради до організації і проведення уроків та дотримання ПТБ. Діагностика навчальних досягнень учнів з

трудового навчання. Контроль як складова навчального процесу, її складові, функції та принципи. Методи і форми контролю навчальних досягнень учнів у молодших класах спеціальної школи.

Основна література:

1. Бондар В.І. Підготовка учнів допоміжної школи до самостійної трудової діяльності. Київ: Рад. шк., 1988. 128 с.
2. Рацул А.Б., Завітренко Д.Ж. Формування в майбутніх вчителів технологій готовності до професійної орієнтації учнів основної школи: монографія. Київ, 2016. 202 с.
3. Мерсіянова Г.М. Професійно-трудова підготовка учнів допоміжної школи *Дефектологія*. 2001. № 1. С. 45-47.
4. Мерсіянова Г.М. Професійно-трудове навчання у спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах для розумово відсталих дітей: посібник. Київ: Педагогічна думка, 2012. 80 с.
5. Рацул А.Б., Довга Т.Я. Педагогіка: інформативний виклад : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Слово, 2016. 344 с.
6. Хохліна О.П. Розвиток у учнів допоміжної школи усвідомленості учбово-практичної діяльності на заняттях з трудового навчання *Дефектологія*. 2002. № 2. С. 8-11.
7. Хохліна О.П. Психолого-педагогічні основи корекційної спрямованості трудового навчання учнів з вадами розумового розвитку. Київ: Пед. думка, 2000. 288 с.

Додаткова література:

1. Хорунжий В.І. Практикум в навчальних майстернях з методикою трудового навчання Тернопіль: «Астон», 2005. 252 с.
2. Бутрім В. Навчати праці естетично, цікаво, творчо, поетично. Початкова освіта, 2004. №23. С.11-15.
3. Макаренко Л. Розширюємо можливості уроку. Трудова підготовка в закладах освіти. 2005. №1. С. 7-10.

Спеціальна методика природознавства

Предмет, мета, основні завдання спеціальної методики «Природознавство». Зміст програми з природознавства у спеціальній школі, розподіл матеріалу за роками навчання. Зв'язок природознавства та географії з іншими навчальними предметами, що вивчаються у спеціальній школі. Основні, загально-дидактичні та спеціальні принципи навчання природознавству учнів з інтелектуальними порушеннями. Поняття про методи, їх характеристика і методичні прийоми спеціальної методики навчання природознавству дітей з інтелектуальними порушеннями. Організаційні форми та засоби навчання природознавства у спеціальній школі. Урок – основна форма організації навчальної роботи. Типи уроків з природничих предметів у спеціальній школі. Підготовка вчителя до уроку.

Освітнє, корекційно-розвивальне, виховне та практичне значення курсу природознавства у закладах спеціальної освіти для дітей з інтелектуальними

порушеннями. Робота з підручником на уроках природознавства. Прийоми роботи з підручниками. Робота з зошитами на уроках природознавства. Дидактичні ігри на уроках природознавства. Використання натуральних предметів та об'єктів, демонстраційних дослідів та наочних посібників на уроках природознавства для дітей з інтелектуальними порушеннями. Вимоги до використання наочного матеріалу на уроках природознавства, як методу корекції пізнавальної діяльності дітей з інтелектуальними порушеннями.

Форми організації навчального процесу. Використання словесно-наочно-практичних методів, організація спостережень, самостійної роботи учнів з інтелектуальними порушеннями на уроках природознавства. Класифікація, вимоги, структура і значення уроків природознавства та позаурочної роботи з дітьми з інтелектуальними порушеннями.

Основна література:

1. Вимоги до уроку в спеціальній школі для дітей з вадами інтелекту / Укл. Миронова С.П. // Методичні рекомендації. - Кам'янець- Подільський, 1998. □ 24 с.
2. Кукалець М.В. Методика викладання природознавства в початковій школі. К.:Видавництво «Новий Світ-2000», 2023. 223 с.
3. Навчальна програма для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей. Природознавство, 1-4 класи. К.: Інститут спеціальної педагогіки НАПН України, 2014. - 49 с.
4. Навчальна програма для 5-9 (10) класів спеціальних загальноосвітніх закладів для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Природознавство, 8-9 класи. К.: Інститут спеціальної педагогіки НАПН України, 2016. – 14 с.

Додаткова література:

1. Навчальні програми для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchannya-ditej-u-specialnih-zakladahosviti/osvita-ditej-z-osoblivimi-potrebami/navchalni-programi/korekijni-programi/dlya-ditej-zporushennyami-intelektualnogo-rozvitku>
2. Збірник освітніх ресурсів (І частина, II частина, III частина). URL. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchannya-ditej-u-specialnih-zakladahosviti/osvita-ditej-z-osoblivimi-potrebami/navchalni-programi/korekijni-programi/dlya-ditej-zporushennyami-intelektualnogo-rozvitku>
3. Підручники для осіб з особливими освітніми потребами. URL. <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/9-klas/28-pdruchniki-dlya-osb-z-osoblivimiosvtnmi-potrebami/>
4. Ресурсний центр з підтримки інклюзивної освіти ЗІППО. URL. <http://zakinppo.org.ua/centri/oblasnij-resursnij-centr-z-pidtrimki-inkluzivnoi-osviti/metodichnimateriali>

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ АТЕСТАЦІЙНОГО ІСПИТУ ЗДОБУВАЧІВ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Оцінка результатів складання екзаменів здійснюється на атестації Екзаменаційною комісією за 100-бальною системою контролю знань, прийнятою в Університеті та національною шкалою і відображаються у відповідних відомостях і протоколах роботи Екзаменаційної комісії (ЕК).

За теоретичну і практичну частину екзамену виставляється одна оцінка за 100 бальною і національною шкалою оцінювання, які переводяться у шкалу ЄКТС. Повторне складання (перескладання) екзамену з метою підвищення оцінки не дозволяється.

- В оцінці **теоретичних** знань випускників враховуються такі позиції:
 - достатність обсягу знань;
 - правильність, повнота, глибина, системність, міцність знань;
 - ґрунтовність обізнаності з основними поняттями, принципами, законами, правилами, фактами, явищами;
 - рівень володіння спеціальною педагогічною теорією і логікою міркувань;
 - рівень здійснення мислиннєвих операцій – аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення;
 - рівень володіння культурою мовлення у проявах усіх ознак: правильності, точності, виразності, доцільності, змістовності.

Оцінювання **практичних умінь** студентів-випускників здійснюється на основі виявленої ними здатності застосовувати знання з корекційної педагогіки та спеціальних методик навчання української мови в конкретних педагогічних ситуаціях, моделювати корекційний процес в спеціальному навчальному закладі, використовуючи спеціальні методи, прийоми та форми роботи з учнями. В оцінюванні практичних умінь враховуються:

- повнота аналізу проблеми;
- самостійність міркувань, наявність власних суджень щодо трактування проблематики завдання;
- грамотність аргументації;
- використання категоріального апарату.

**КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ
ЗДОБУВАЧІВ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ
ОСВІТИ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ**

Шкала оцінювання, ECTS	Стандартна оцінка	<u>Критерії оцінювання</u>
90 – 100	Відмінно	Повно, змістовно і аргументовано викладає програмний матеріал. У своїх відповідях спирається на наукові дослідження вчених, користується прийомами порівняльного аналізу, узагальнення, наводить власні приклади та пояснює їх. Проявляє творчий підхід при вирішенні проблеми. Виявляє схильність до науково-дослідної роботи. Правильно, свідомо, усно і письмово, у повному обсязі викладає програмний матеріал; виділяючи основні положення. Проявляє творчий підхід до розкриття (проблеми) теми. Досконало реалізує набуті знання, вміння, навички з практикою. У повному обсязі виявляє знання програмного матеріалу. Чітко і свідомо викладає програмний матеріал в усній і письмовій формі. У своїх відповідях поєднує знання теорії з практикою; виділяє основні положення проблеми. Проявляє елементи творчого підходу при вирішенні актуальних проблем спеціальної науки.
75 – 89	добре	Виявляє знання загального змісту курсу. При розкритті програмного матеріалу наводить власні приклади. Відтворює основні положення програмного матеріалу, але недостатньо творчо вирішує суть проблеми. Виявляє певні знання змісту дисципліни але недостатньо повно розкриває суть теми. При цьому легко виправляє недоліки у відповіді, відзначені викладачем. Наводить власні приклади при відтворенні програмного матеріалу. Правильно але не зовсім точно використовує знання, вміння, навички відповідаючи на поставлені запитання. Основний програмний матеріал відтворює з деякими неточностями. Має труднощі в аргументації, виділенні суттєвих сторін матеріалу, в наведенні прикладів. Легко виправляє помилки за допомогою наведених запитань.
60 – 74	задовільно	Допускає помилки при відтворенні змісту теми, зазнає труднощів в їх усуненні. Відповіді на запитання не повні. Зазнає труднощів у використанні на практиці отриманих знань, вмінь, навичок. В цілому програмний матеріал засвоєний частково. При викладі змісту дисципліни зазнає певних труднощів. Допускає значну кількість помилок у відтворенні програмного матеріалу. Слабо володіє навчальним матеріалом, розкриває суть його змісту. Не досить чітко поєднує набуті знання з практикою. Відповідь характеризується фрагментарністю, не відображає суті проблеми науки, одне із запитань зовсім не розкрито. Студент слабо орієнтується в програмному матеріалі, не здатний використовувати допомогу викладача у формі додаткових запитань.
35 – 59	незадовільно	Відмічено незнання основного змісту курсу, орієнтується лише в розкритті окремих положень. У відповідях допускає грубі помилки. Виявлено незнання основного змісту курсу. У відповідях використовує окремі аспекти предмету. Зовсім не засвоєно програмний матеріал. Відповіді не відповідають змісту курсу.
1 – 34	незадовільно	Особа повністю не володіє програмним матеріалом. Від відповіді відмовляється.

Кількість балів*	Критерії оцінювання виконання практичного завдання
8-10 балів	Студент-випускник виявляє міцні, системні й глибокі знання з корекційної педагогіки, спеціальної методики української мови, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях, демонструє досконале знання і розуміння основних теоретичних положень, володіє науковою термінологією, самостійно аналізує та оцінює методичні прийоми, виявляє і обґрунтовує причинно-наслідкові зв'язки, робить самостійні обґрунтовані висновки, виявляє вміння логічно викладати свої думки.
5-7 балів	Студент-випускник самостійно відтворює навчальний матеріал із логопедії та спеціальних методик навчання дітей із психофізичними порушеннями, виявляє знання і розуміння основних теоретичних положень, допускає незначні помилки під час пояснення окремих методик та у формулюванні наукових термінів, встановлює причинно-наслідкові зв'язки, самостійно аналізує та оцінює педагогічні явища, застосовує знання у стандартних ситуаціях, робить самостійні, але недостатньо чіткі висновки, виправляє власні помилки, виявляє вміння логічно викладати свої думки.
3-4 бали	Студент-випускник самостійно, але неповно відтворює навчальний матеріал із спеціальних методик та логопедії, виявляє недостатній рівень знання й розуміння основних положень корекційної педагогіки, допускає помилки під час пояснення окремих педагогічних явищ та у формулюванні наукових термінів, з допомогою викладача оцінює методичні прийоми, застосовує знання у стандартних ситуаціях, робить нечіткі висновки, частково дотримується логіки під час викладення своєї думки.
1-2 бали	Студент-випускник виявляє поверхові знання й розуміння логопедії та спеціальних методик навчання української мови, відтворює лише окремі методики, дає відповідь у формі висловлювання (судження); допускає суттєві помилки під час пояснення методичних прийомів та у формулюванні наукових термінів, оперує лише загальними фразами, не виявляє вміння логічно викладати свої думки, необхідні практичні навички не сформовані.